

KINCS

| KOPP MÁRIA INTÉZET
A NÉPESEDÉSÉRT
| ÉS A CSALÁDOKÉRT

Intergenerációs kutatás

a reprodukciós kort meghaladott idősebb generáció

és

a reprodukciós korban lévő fiatalok körében

Mottó: A családok biztos alapja a generációk közötti jó kapcsolat

2019

www.koppmariaintezet.hu

Vezetői összefoglaló

Kutatási és elemzési célok

Jelen kutatásban a fiatalok és idősek gyermekvállalási attitűdjét, az eltérő generációk családon belüli szerepének, és segítő munkájának gyermekvállalásra irányuló hatását vizsgáltuk. A kutatás célja az volt, hogy kiderüljön, mennyire erősíti a nagyszülői jelenlét a fiatalok gyermekvállalási szándékát.

Kutatás módszertana

Az adatfelvétel során 500 fő 18 és 23 év közötti fiatalt, illetve 500 fő 65 és 75 év közötti idős embert kérdeztek meg. A fiatalok között 23,5 év az átlagéletkor, a legtöbben 25 évesek voltak, az idősek között pedig 69,5 év az átlagéletkor, és a 70 évesek voltak a legtöbben.

A kutatás főbb megállapításai:

1, Mind az idősek, mind a fiatalok számára fontos a házasság és a gyermekvállalás

Ezt támasztják alá:

- A fiatalok többsége házasságban szeretne élni (59,5%);
- A fiatalok nagy többsége gyermeket szeretne (74,1%), és a jelentős részük kettő vagy több gyereket szeretne (83,6%);
- Az idősek között a nőtlenek/hajadonok aránya 2,2 %, és 95,5 %-uknak van gyermeke;
- A fiatalok körében a házasságot tervezők 97,1%-a tervezi a gyermekvállalást;
- Az idősek 63,2%-a fontosnak tartja, hogy ha valaki gyermeket vállal, akkor az házasságot kössön;
- A fiatalok 44%-a több gyermeket vállalna, mint a szüleik;
- Az idősek 39%-a, több gyermeket vállalna, ha újrakezdhethné az életét;
- Az idősek és a fiatalok (ugyan némileg eltérő sorrendben, de) ugyanazokat a jellemzőket tartják szükségesnek a gyermekvállaláshoz: testi-lelki egészség, biztos munkahely, szerelem, lakás, házasság, anyagi feltételek, szülői feladatok megosztása.

2, Az idősek és a fiatalok kölcsönösen segítenék egymást, ami a családok biztos hátterét adja:

Ezt támasztják alá:

- A fiatalok 88 %-a, illetve az idősek 93%-a gondolja úgy, hogy a szülői segítségnyújtás nagyon fontos egy fiatal pár számára;
- A fiatalok 71%-a, illetve az idősek 89%-a gondolja úgy, hogy a szülőkkel való gyakori találkozások hasznosak egy fiatal pár számára;
- A fiatalok 72%-a, és az idősek 74%-a szerint a fiataloknak minden kérdésben tisztelettudóan kell viszonyulniuk a szülei álláspontjához;
- A fiatalok többsége szívesen gondoskodik idős szüleikről (74%);
- A fiatalok 80%-a, és az idősek 88%-a szerint elősegíti a gyermekvállalást, ha az unokák a nagyszülőkre bízhatók;
- Azok a fiatalok, akinek legalább egy nagyszülője él, azok nagyobb arányban terveznek gyermeket vállalni, mint azok, akiknek már meghaltak. (75,3% és 68%);
- Azok az idősek, akik jó kapcsolatot ápoltak/ápolnak szüleikkel, több gyermeket vállaltak, és háromszor annyi a nagycsaládosok aránya körükben;
- A fiatalok több időt szeretnének tölteni a nagyszüleikkel, hiszen 66% gondolja úgy, hogy most nem tölt elég időt velük;
- A nagyszülőkkel való jó kapcsolat a gyermekvállaláshoz legközelebb eső 24-25 éves korosztályban összefüggést mutat a gyermekvállalási szándékkal, hiszen több mint háromnegyedük vállalna gyereket.
- A nagyszülők jelenléte a családban együtt jár a magasabb gyermekvállalási szándékkal.

Nemzetközi és hazai szakirodalmi áttekintés az intergenerációs kapcsolatok, valamint a termékenységi mutatók változásainak tükrében

Az Európai Unió tagállamaiban az elmúlt három évtizedben jelentősen visszaesett az átlagos születésszám, ám eltérő mértékben. Míg a '60-as években egy nyugat-európai nő átlagosan 2,59 gyermeket szült, 1997-re ez az arány 1,44-re csökkent. Meglehetősen furcsának tűnhet, hogy a leginkább „házasságpárti” déli államokban a legalacsonyabb az átlagos gyermekszám, s azokban az országokban a legmagasabb (Írország, Finnország, Nagy-Britannia és Svédország), ahol a legnagyobb az élettársi kapcsolatok száma *(Sztretyko 2002)*.

A rendszerváltás óta eltelt közel 30 év dinamikus változásokat hozott a családalapítási és gyermekvállalási tendenciák területén Magyarországon is. Ezek a változások nem csak a politikai-gazdasági rendszerek szintjén jelentkeztek, hanem a társadalom különböző rétegeiben, a gondolkodásmódban és az értékrendben is változások mentek végbe. Az új helyzethez igazodnia kellett a családnak is. Átalakult a házások értékrendje, amely átformálta a házások jövőbeni elképzeléseiket, valamint a megvalósítás sorrendjét is – a gyermekvállalással kapcsolatos döntést már gazdasági szempontok határozzák meg – a fiatalok a gyermekvállalás költségeit a családi jövedelemmel kötik össze *(Sztretyko 2002)*.

A változások legerőteljesebb megnyilvánulásai a családalapítási életkor kitolódása, a házasságkötések visszaszorulása, valamint a csökkenő termékenység. Elfogadottabbá váltak a válások, az élettársi kapcsolatok és a tudatos gyermektelenség. Mindezek pedig azzal a jelenséggel függnek össze, miszerint a kilencvenes évek elejétől egyre nehezebbé vált a fiatalok belépése a munkaerőpiacra, ezzel párhuzamosan pedig sokan az oktatás expanziója által kínált lehetőségekkel éltek. A felnőtté válás folyamatának elhúzódása új terminológiát teremtett, ami a serdülőkor és a felnőttkor közé illeszkedve „posztadoleszcenciának” definiálta ezt az átmeneti periódust *(Győrffy – Susánszky – Ádám - Dukay-Szabó 2013)*.

Harcza István egyik tanulmányában olyan eredményekre jutott, miszerint az elmúlt években a gyermeket nevelők aránya csökkent, miközben nőtt mind az egyszülős, mind az egygyermekes családok száma és aránya. A gyermekszám csökkenésének hátterében egy komoly érték váltás húzódik meg, vagyis a családi jólét értékválasztásai között a gyermekvállalás alulmaradt. Az időmérlegkutatások azt mutatják, hogy a '80-as évek óta jelentősen növekedett a gyermekre fordított idő, ám a társas idő rovására – a családdal közösen eltöltött idő, valamint a házaspárok egymással eltöltött ideje csökkent ezáltal. Harcza szerint a válások növekedésének hátterében az egymással eltöltött idő csökkenése is jelenetős tényező. *(Harcza 2013, 2014)*.

Hogy jobban megértsük az értékrendbeli változásokat, érdemes Gyarmati Andrea Nagyszülők és unokák c. kutatását is megemlíteni. Interjú tapasztalatai azt mutatták, hogy a szülők generációjánál nagyobb változások jelentkeztek, mint a nagyszülőknél. A '70-es években született generáció előtt beszűkültek a mobilitási lehetőségek, jelentősen nehezebbé vált a munkavállalás, ebből kifolyólag pedig anyagilag sokkal jobban függnek szüleiktől, mint az előző generáció. Az állami pénzbeli családtámogatási formák ugyanakkor jobban kiépültek. Megváltozott az értékrend, valamint a gondolkodással kapcsolatos elvárásrendszer, s mindemellett a szülői szerepek is változtak – a gyermeknevelési normák változására jellemzővé vált a tekintélyelvű nevelési normáktól való távolodás, ezzel párhuzamosan pedig közeledés egy megengedőbb, demokratikusabb szülő-gyermek viszony kialakítása felé. A kutatás eredményei jól szemléltették, hogy a szülők nemzedéke tudatosan szakít a szülei, nagyszülei nevelési elveivel. Nem tolerálják továbbá, ha a nagyszülő beleszól abba, ahogy gyermeküket nevelik, nem várnak tanácsokat sem, valamint fontosnak tartják a néhány lépés távolságot. *(Gyarmati 2015).*

Dukai-Szabó – Ádám – Susánszky – Gyórfi kutatásában kirajzolódik, hogy az első gyermek tervezésénél még alapvetően nem befolyásoló tényezők az anyagiak, azonban a további gyermekvállalásra már erős hatást gyakorolnak. A további gyermekvállalást sokszor nem valamiféle individuális érdekek akadályozzák, hanem a bizonytalanság érzése, a kiszámíthatóság, tervezhetőség és jövőkép hiánya, valamint a labilis munkaerő-piaci helyzet *(Dukai-Szabó – Ádám – Susánszky - Gyórfy 2013).*

Az elmúlt 20 évben több kutatás is született Magyarországon, amely azt vizsgálja, milyen családtervezési stratégiákkal rendelkeznek a fiatalok. Egy 2004-2005-ös felmérés szerint a nők 75,3%-a, a férfiak körében pedig 66% vélekedett úgy, hogy szükség van a gyermekre a teljes élethez (Pongrácz, Murinkó), így tehát látható, hogy a magyarok értékrendjében előkelő helyet foglal el a gyermek. A Semmelweis Egyetem Magatartástudományi Intézetének 2013. évi Hungarostudy országos adatfelvétele során a kutatásban résztvevők 31,9%-a fontosnak tartja, hogy valaki a gyermekvállalást megelőzően házasságot kössön – legfőképp a nők és a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők számára, 68,1%-nak viszont ez nem fontos. A kutatás további eredményei szerint nincs különbség az élettársi és a házassági kapcsolatból született gyermekek aránya között, míg korábbi kutatások azt mutatták (Ádámné, Gábrics 2008), hogy a házasságok nagyobb esélyét adják a termékenységnek, tehát az élettársi együttélések termékenysége kisebb a házasságok termékenységénél. Ugyanakkor egyre kevesebb nő vállal gyermeket: 1990-ben 29,7% volt a 15-49 éves korcsoportba tartozó gyermektelen nők aránya, 2008-ban pedig 42,7%. Az eredmények azt mutatják, hogy a gyermekvállalási hajlandóságot nem az együttélés formája befolyásolja, hanem sokkal inkább a nők munkaerőpiacra való visszatérésének biztosítása, valamint a családi munkamegosztás – több gyermeket vállalnának a

fiatalok, ha szülés után a távmunka, a rugalmas vagy a részmunkaidős foglalkoztatás biztosítva lenne a kisgyermekes anyák számára *(Dukay-Szabó – Ádám – Susánszky - Gyórfy 2013)*.

Legfontosabb tényezők egy tartós párkapcsolat kialakításához, valamint a gyermekvállaláshoz

A Hungarostudy 2013 adataiból az is jól szemléltethető, hogy a 18 és 35 év közötti fiatalok vélekedése szerint a legfontosabb öt tényező, amely hozzájárul a sikeres együttéléshez: hűség, szerelem, kölcsönös tisztelet, harmonikus szexuális élet, valamint a közös célok megléte. Azoknak, akik számára fontos a házasság, a sikeres kapcsolat zálogai: hűség (82%, nőknél nagyobb jelentőséggel bír), megbecsülés (56%), valamint a gyermekvállalás (29%) *(Gyórfy – Susánszky – Ádám – Dukay-Szabó 2013)*.

Engler Ágnes debreceni egyetemista hallgatók körében végzett kutatása már más eredményeket mutat. A kutatásban részt vett egyetemisták elgondolása szerint a jó párkapcsolathoz elengedhetetlen a bizalom és a hűség (első hely), ezeket követi az intimitás, az elfogadás és a kompromisszumkészség. A válaszadók úgy vélték, a házassági döntés legfőképp a párkapcsolat minőségén múlik, nem pedig a külső feltételek rendelkezésre állásán. A kívánt termékenységi mutató 2,5, amely mögött erősen lemarad a diplomások valós termékenységi rátája. A gyermekvállalási tervekre a nem és a család nagysága (testvérek száma) hatott a legjobban. A hallgatók szerint a családalapítás tudatos halasztásának elsődleges oka a minél jobb anyagi körülmények megteremtésére törekvés és a karrierépítés. Engler kimutatta ugyanakkor azt is, hogy a hallgatók családjának és párkapcsolati formákról való gondolkodásmódjuk között erős szignifikáns összefüggés mutatkozik. A házassági kedv a teljes családokban élőknél a legerőteljesebb, de az elvált szülők gyermekei sem zárkóznak el a házasság intézményétől. További megállapítása, hogy minél nagyobb családból érkezik valaki, annál több gyermeket szeretne vállalni. *(Engler 2018)*.

A fiatalok többsége ugyanakkor úgy gondolja, hogy szülői segítség nélkül nem lehet manapság gyermeket nevelni. A legtöbben úgy vélekednek, hogy a gyermekvállalás manapság sokkal inkább anyagi kérdés, mint régen volt. Gyarmati Andrea kutatásában a nagyszülők generációja által nyújtott elsődleges segítség a szülők számára a lakhatás biztosítása volt (nem az együttélés felajánlásaként, hanem saját lakás vásárlásával), vagyis a saját gyermeknek való családalapítási segítség a legtöbb esetben egyszerűen lakáskérdés.

Az idősekről alkotott kép napjainkban különböző változáson megy keresztül, ugyanis egyre több kutatás mutat rá arra, hogy erőforrást jelentenek a családok és az egész társadalom számára. A nagyszülői transzferek mennyisége az egész társadalomra vonatkozóan számszerűsíthető,

mindemellett pedig empirikusan is bizonyított, hogy az anyák gyermekvállalási döntését, tehát a termékenységet is befolyásolja, hogy számíthatnak-e nagyszülői segítségre (különösen azokban az országokban, ahol alacsony szintű a napközbeni kisgyermekellátás). A GGP (Gender and Generation Programme, 1. hullám, 2004/2005) Magyarországra vonatkozó adatai szerint a nagyszülők 56%-a vesz részt a 15 év alatti unoka gondozásában, legtöbbször ezt havonta 1-2 alkalommal teszik. A gyermekgondozásban nyújtott segítséget illetően komoly változások mentek végbe a fiatal házaspárok és a szülők kapcsolatában, hiszen a 80-as és a 90-es évek között több, mint 20%-kal esett a szülői segítség mértéke. A segítségnyújtás visszaesése leginkább a jobb anyagi helyzetű családokra volt jellemző, településtípus szerint pedig főként Budapesten csökkent a segítséget kapók aránya. Az unoka hatása a nagyszülők életminőségére pozitív: az unokák által új ismeretekre tesznek szert, feltétlen szeretetet kapnak, valamint sokkal aktívabb életet élnek. A kutatások azt mutatták, hogy negatívan hat a kapcsolatok milyenségére a generációk közti nagy földrajzi távolság. A nagyszülők részvétele unokáik gondozásában pozitív hatást gyakorol a gyermek jólétére. A kisgyermek gondozásába való nagyszülői bekapcsolódás kapcsolatba hozható a gyermekek jobb érzelmi állapotával, viselkedési problémáik csökkenésével. Amerikai kutatások megállapították, hogy kevesebb depressziós tünetet mutattak azok a gyermekek, akik szoros kapcsolatban álltak nagyszüleikkel (Gyarmati 2015).

A nagyszülők gondozásban való részvétele azért is kiemelten fontos, mert az idősek között fokozottabb a barátok és a bizalmas, erős kapcsolatok hiánya azok elvesztése miatt, valamint az életkor növekedésével a mozgósítható kapcsolatok köre is beszűkül. A kapcsolati megfosztottság, a társ hiánya az élettel való elégedettséget erőteljesen negatív irányba befolyásoló tényező. Az erős kötéseknek tekintett rokoni, vagy akár baráti kapcsolatok azonban az idősek zömének még elfogadható mértékű támaszt nyújtanak (Albert 2016).

Kutatás módszertana

Az adatfelvétel során 1000 embert kerestek meg, közülük 500 fő 18 és 23 év közötti fiatal, 500 fő pedig 65 és 75 év közötti idős ember volt. A fiatalok között 23,5 év az átlagéletkor, és a legtöbbször a 25 évesek, az idősek között pedig 69,5 év az átlag, és a 70 évesek voltak a legtöbbször.

A kvantitatív kutatás során az Egészséges és Harmonikus Családokért Alapítvány a fiatalokat a gyermekvállalási terveikről, a gyermekvállaláshoz szükséges tényezőkről, az időseket pedig az életük során kialakított családi kapcsolataikról, és az azokat befolyásoló tényezőkről kérdezte meg. A két lekérdezést egy összehasonlító vizsgálat követte, amely a válaszok összevetésével kísérel meg pontosabban feltárni a felelősségteljes gyermekvállalás tényezőit.

Fiatalok

Demográfia

Megnevezés	Fő	%
A válaszadók neme		
Férfi	259	51,8
Nő	241	48,2
A megkérdezettek kora		
18 éves	29	5,90
19 éves	42	8,50
20 éves	50	9,90
21 éves	48	9,70
22 éves	50	10,00
23 éves	58	11,70
24 éves	66	13,30
25 éves	156	31,20
A válaszadók iskolai végzettsége		
8 általános vagy kevesebb	48	9,50
Szakmunkásképző vagy szakiskola	52	10,50
Érettségi	191	38,10
Érettségi utáni szakképzés/felsőfokú szakképzés	109	21,90
Felsőfokú	100	20,00
A válaszadók állandó lakóhelye		
Budapest	87	17,40
Megyeszékhely	96	19,10
Egyéb város	169	33,80
Község	148	29,60
Tanul-e jelenleg?		
Igen	254	50,70
Nem	246	49,30
Édestestvérek száma		
Nincs testvér	49	11,3
1 testvér	204	47,4
2 testvér	120	28
3 testvér	37	8,7
4 testvérnél több	20	4,6
Családi állapot		
Nőtlen/hajadon	320	64,0
Házasság	15	3,0
Elvált	3	0,2
Élettársi kapcsolatban él	162	32,4

Kivel él együtt (több lehetséges válasz is bejelölhető)		
Senkivel, egyedül élek	35	7,1
Házastárs	15	3,1
Házastársának korábbi kapcsolatából származó gyermek	2	0,4
Élettárs	110	22,0
Élettársának korábbi kapcsolatából származó gyermek	6	1,1
Szülő, nevelőszülő	299	59,8
Nagyszülő	27	5,4
Házastárs/élettárs szülője	14	2,7
Házastárs/élettárs nagyszülője	1	0,1
Az Ön testvére (féltestvére, mostohatestvére)	164	32,9
Az Ön más rokona	12	2,5
Házastárs, élettárs testvére (féltestvére, mostohatestvére)	10	1,9
Házastárs, élettárs más rokona	4	0,7
Más, nem felsorolt személy (pl. lakótárs)	35	6,9

1. táblázat A fiatalok bemutatása – Főbb változók összegzése – nemre, életkorra, lakóhelyre, iskolára, testvérekre, családi állapotra vonatkozó változók

A kutatásba bekerült fiatalok közt a nemek aránya kiegyenlített. A 24-25 évesek 44,5%-át teszik ki a mintának, ami a házasságra, gyermekvállalásra, gyermektervezésre vonatkozó kérdések miatt fontos, mivel ők az életkorukból kifolyólag közelebb vannak a tervek megvalósításához. A megkérdezettek iskolai végzettsége csak a pillanatnyi állapotot tükrözi, mivel 50,7% jelenleg is tanul.

A házások aránya mindössze 3%, de sokan (32%) élnek élettársi kapcsolatban. 60% a szüleivel él. Csak 22% él együtt élettársával, ez utal az élettársra vonatkozó kérdéssel kapcsolatos különböző értelmezésekre, mivel ez alacsonyabb érték a 32%-ban megjelölt élettársi kapcsolatnál.

Házasság, gyerekvállalás

Tervez ön a jövőben házasságot kötni?		
Igen	289	59,5
Nem	117	24,1
Nem tudom / nem szeretnék válaszolni	79	16,3
Életkor szerint		
18-20 éves	68	56,2
21-23 éves	98	62,8
24-25 éves	122	55,0

Tervez ön a jövőben gyermeket vállalni?		
Igen	360	74,1
Nem	92	17,4
Nem tudom / nem szeretnék válaszolni	48	8,6
Hány gyermeket tervez?		
1	37	10,3
2	198	55
3	84	23,2
Többet	20	5,5
Nem tudom / nem szeretnék válaszolni	22	6,1

2. táblázat A fiatalok bemutatása - házasságra és gyermekvállalásra vonatkozó változók

A megkérdezettek 59,5%-a tervez házasságot kötni, legtöbben a 21-23 éves korcsoportban, 62,8%, a legfiatalabbak és a 24-25 évesek mintegy 55-56%-a tervez házasságot. 74,1% gyermekvállalást tervez, de csaknem 10% még nem tud biztosan válaszolni. A tervezett gyermekek száma, amennyiben a „többet” választ 4-nek számoljuk, 1,7, alacsonyabb a más kutatásokban mért 2 feletti tervnél, de 6,1% bizonytalan a válaszbán. Több mint 5% gondolkodik nagycsaládban.

Hány évesen szeretne először szülővé válni?			
Életkor	Férfi %	Nő %	Mind %
28 éves korig	56,6	82,3	68,7
29-30 évesen	30,9	15,5	23,7
Összesen 30 éves korig	87,5	97,8	92,3

3. táblázat A fiatalok bemutatása - Hány évesen szeretne először szülővé válni

A gyermekvállaláshoz a többség a 30 éves kort tekinti határnak, a férfiak 92%-a és majdnem az összes nő, 97,8% szeretne szülővé válni eddig az életkorig. Fontos életkor a 28 év is, a nők 82,3%-a már addigra szeretné vállalni az első gyermekét.

Idősek

Demográfia

	Fő	%
Nem		
Férfi	212	42,3
Nő	288	57,7
Életkor		
65-69 évesek	256	51,2
70-75 évesek	244	48,8
Iskolai végzettség		
8 általános vagy kevesebb	79	15,9
Szaktanácsképző vagy szakiskola	197	39,3
Érettségi	104	20,8
Érettségi utáni szakképzés/felsőfokú szakképzés	67	13,4
Felsőfokú	53	10,6
Állandó lakóhely		
Budapest	76	15,3
Megyeszékhely	73	14,7
Egyéb város	199	39,9
Község	148	29,6
Nem tudja/nem válaszol	3	0,6

4. táblázat Idősek bemutatása - nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint

Az idősebb megkérdezettek közt a férfiak aránya alacsonyabb, 42,3%, A nő/férfi arány a mintában 1,36, míg a KSH 2011-es adatai alapján a teljes népességben ez az arány 1,48, így a mintában a férfiak kis mértékben felülreprezentáltak, ami 5 fővel több férfit és ugyanennyivel kevesebb nőt jelent. Végzettség szerint a válaszadók az országos adatokhoz képest enyhén magasabban kvalifikáltak.

Házasság, gyermekvállalás

Családi állapot		
nőtlen/hajadon	11	2,2
házas	278	55,6
elvált	62	12,4
özvegy	135	27,0
élettársi kapcsolatban él	14	2,8

5. táblázat Idősek bemutatása - családi állapot

A megkérdezettek döntő többsége jelenlegi állapot szerint párkapcsolatban él vagy élt, az életkornak megfelelően az özvegyek aránya magas, 27%. A nőtlenek/hajadonok aránya mindössze 2,2%.

Gyermekvállalás	Válaszok	%
Vannak gyermekei?	Igen	95,5
	Nem	4,5
Hány gyermeke van?	1	23,4
	2	57,0
	3+	19,6
Hány éves volt Ön, amikor a gyermeke (az első gyermeke) született?	18 éves korig	4,3
	19-25	70,0
	26-30	17,3
	31+	8,4
Mit gondol, Ön ideális korban volt ekkor?	igen, teljes mértékben	84,5
	nem, fiatal volt hozzá	11,0
	nem, idős volt hozzá	4,1
	nem tudja/nem válaszol	0,4

6. táblázat Idősek bemutatása - gyermekvállalással kapcsolatos kérdések

A megkérdezettek közül csak 5%-nak nincs gyermeke, és a háromnegyedüknek 25 éves kora előtt született meg az első. Mindössze 11% érzi úgy, hogy fiatal volt a gyermekvállaláshoz, és 4,1% idősnek érezte magát akkoriban. 84,5% ideálisnak tartja akkori életkorát, ami egybecseng a gyermekvállalás ideálisnak gondolt életkorának kitolódásával, összehasonlítva a fiatalok által tervezett, fentebb említett életkorról.

Generációk összehasonlítása

A következőkben a családdal kapcsolatos emlékeket, tapasztalatokat, jellemzőket hasonlítjuk össze a két generációban, ami segít annak megértésében, hogyan változott a családdal kapcsolatos elvárás, a családi élet néhány évtized alatt.

Gyerekkor, családi környezet, kapcsolat szülőkkel

Gyerekkori környezetre mennyire volt jellemző 14 éves koráig?	Fiatalok %				Idősek %			
	Soha	Ritkán	Gyakran	Változó	Soha	Ritkán	Gyakran	Változó
Közös szabadidős programok (pl. kirándulás, mozi, TV nézés, kulturális rendezvények, intézmények látogatása)	4,9	21,8	50,1	23,1	27,9	31,6	23,1	17,5
Közös nyaralás	16,0	25,8	42,9	15,2	61,7	21,7	12,6	4,0
Közös játék, sporttevékenység	12,3	34,9	39,6	13,2	48,4	20,9	22,6	8,2
Közös munka	8,3	27,1	48,9	15,7	10,0	10,5	66,0	13,5
Együtttes családi ünnepek, események (pl. születésnap, karácsony, zsúr) rendezése, eltöltése	2,6	13,4	74,5	9,5	6,1	11,3	64,4	18,1

7. táblázat Generációk bemutatása - gyerekkori környezet

A közös időtöltések, programok meghatározzák a családok mindennapjait. Látható, hogy jelentős változások történtek, mivel, hogyan töltik el az idejüket közösen a családtagok, ami a gyerekvállalással kapcsolatos attitűdökre, elvárásokra is utal. Nem mindegy, hogy egy gyerek részben a család által elvégezhető munka mennyiségét növeli, vagy plusz igényt jelent a szabadidős programok, kikapcsolódás tekintetében.

Az idősebb korosztály 59,5%-a soha vagy csak ritkán vett részt családtagjaival közös szabadidős programokon, ugyanerről csak 26,7% számol be a fiatalok közt. Közös nyaralásra a fiatalok esetében csak 16%, míg az idősebbek közt csaknem 62% esetében nem került soha sor. A közös játék, sporttevékenység mennyisége is jelentősen nőtt. A családok összetartását, identitását meghatározó családi ünnepek súlya változott a legkisebb mértékben, bár az is nőtt az elmúlt évtizedek alatt.

Szülők párkapcsolatának jellemzői	Fiatal %		Idős %	
	Inkább jellemző	Inkább nem jellemző	Inkább jellemző	Inkább nem jellemző
A szülei szeretetteljes kapcsolatban éltek.	49,60%	23,30%	71,7	11,9
A szülei boldog párkapcsolatban éltek.	48,40%	25,80%	69,7	11,6
A szülei kapcsolatát kiegyenlített szerepek jellemezték.	43,10%	26,80%	68,5	13,4
A szülei között gyakoriak voltak a konfliktusok.	30,50%	45,60%	15,1	64,7
A szülei Önt (és testvéreit) is bevonták a konfliktusaikba.	11,20%	71,40%	15,5	70,1
Ha a szülei veszekedtek, általában elmagyarázták a helyzetet és a konfliktus lezárását is.	25,40%	46,70%	26,6	56,7
Előfordult, hogy a szülei Önt (vagy a testvéreit) tették felelőssé a párkapcsolati problémáikért.	7,00%	82,30%	4,8	87,5
A szülei segítették egymást a házimunka elvégzésében.	46,90%	28,50%	58,0	27,8
A szülei megosztották a gyerekneveléssel járó feladatokat.	46,30%	28,90%	55,6	25,7
A szülei párkapcsolati konfliktusai miatt gyakran érezte magát kellemetlenül.	27,20%	52,80%	14,7	70,2
A szülei sokat beszélgettek egymással.	52,80%	21,20%	62,3	15,6

8. táblázat Generációk bemutatása - szülők párkapcsolata

A szülők párkapcsolatának jellemzői is változtak, habár itt kifejezetten érdemes figyelembe venni a visszaemlékezés során megszépülő emlékeket. Emellett nem zárható ki, hogy a rosszabb családi környezetben felnövőkhöz a mentális megbetegedések gyakoribb előfordulása, ennek következtében a korábbi halálozás is torzította a mintát.

Az idősebbek általában nagyobb arányban számoltak be arról, hogy a szüleik párkapcsolata jó volt, boldogabban, szeretetteljesebb párkapcsolatban éltek. Érdekes, hogy a szerepek szempontjából is az idősek számolnak be kiegyenlítettebb viszonyokról, a házimunka nagyobb mértékű megosztásáról.

A konfliktusokra vonatkozó, kiemelt sorokban is kicsit kedvezőbb választ adtak az idősebbek, de a gyerekek bevonásának mértékét mindkét korosztály hasonlóképpen ítélte meg.

A táblázatban a középső, semleges értékek arányát nem tüntettük fel.

<i>Szüleivel való kapcsolat jellemzői 18 éves kora előtt</i>	Fiatalok (jelenleg, %)		Idősek (18 éves kor előtt, %)	
	Inkább jellemző	Inkább nem jellemző	Inkább jellemző	Inkább nem jellemző
Megbízunk egymásban	74,6	10,7	86,8	6,2
Szeretetteljes volt a kapcsolatunk	67,2	12,0	85,6	6,1
Kölcsönösen támogattuk egymást	68,0	11,0	83,3	7,6
Gyakran érdeklődtek felőlem	74,0	9,6	80,8	9,0
Nem volt igazán szoros a kapcsolat	13,1	69,6	26,6	61,2
Gyakoriak voltak a konfliktusok	16,2	57,2	16,0	68,4
Megromlott a kapcsolatunk	9,0	76,0	10,8	80,3

9. táblázat Generációk bemutatása - szülőkkel való kapcsolat

A szülők és gyermekek kapcsolatának jellemzői is jobb értékeket kaptak az idősek válaszaiban. Jobban bíztak meg egymásban, jelentősen szeretetteljesebb, támogatóbb volt a kapcsolatuk gyermekkorukban. Meg kell említeni, hogy habár itt a negatív válaszok minden esetben alacsonyak, azért a meglétük arra utal, hogy a családok jelentős részének szüksége van olyan támogatásra, segítségre, ami lehetőség szerint még jobban csökkenti a megromlott kapcsolatok arányát.

A táblázatban a középső, semleges értékek arányát nem tüntettük fel.

Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?			
A „nem tudom” kategória (kérdésenként 1-6%) nélkül. Biztos választ adók: 100%.			
	Egyetértés mértéke	Fiatalok, %	Idősek, %
A szülőkkel való együttműködés nem tesz jót a párkapcsolatnak	Nem vagy alig	24	36
	Nagy részt	28	22
	Teljes mértékben	48	42
A szülői segítségnyújtás nagyon fontos egy fiatal pár számára	Nem vagy alig	12	7
	Nagy részt	49	24
	Teljes mértékben	39	69

A szülők ne szóljanak bele a fiatalok életébe	Nem vagy alig	34	34
	Nagyrészt	42	18
	4: teljes mértékben	24	46
A szülőkkel való gyakori találkozások hasznosak egy fiatal pár számára	Nem vagy alig	29	11
	Nagyrészt	48	35
	Teljes mértékben	23	54
A fiataloknak maguknak kell gondoskodniuk idős szüleikről	Nem vagy alig	26	31
	Nagyrészt	46	32
	Teljes mértékben	28	27
A szülőktől sok mindent el lehet tanulni	Nem vagy alig	10	3
	Nagyrészt	40	25
	Teljes mértékben	50	72
Elősegíti a gyermekvállalást, ha a nagyszülőkre rábízhatók az unokák	Nem vagy alig	20	12
	Nagyrészt	39	23
	Teljes mértékben	41	65
Két generáció együttélésében szükségképpen sok a konfliktus	Nem vagy alig	35	37
	Nagyrészt	37	28
	Teljes mértékben	28	35
A fiataloknak minden kérdésben tisztelettudóan kell viszonyulniuk a szüleik álláspontjához	Nem vagy alig	28	26
	Nagyrészt	42	34
	Teljes mértékben	30	40

10. táblázat Generációk bemutatása - szülőkkel szembeni elvárások, kötelezettségek

A szülők szerepére, a fiatalok párkapcsolatára való hatásában érezhető, hogy a fiatalok nagyobb mértékben vennének részt az ifjabb generáció életében, mint ők azt szükségesnek, jónak érzik. A fiatalok nagyobb arányban költöznének külön a kapcsolatuk érdekében – ez a többgenerációs, együttélő családok szerepének csökkenésére utal –, kicsit kevésbé tartják hasznosnak a találkozásokat, de a többségük az ő esetükben is építőnek tartja az együttműködést. Az egymásra való utaltság, az idős szülők segítése, illetve a nagyszülők elérhetőségének szerepe a gyermekvállalásban minden korosztályban nagyon fontos. Úgy tűnik, elfogadják, hogy a konfliktusok elkerülhetetlenek a generációk közt, de ez nem akadályozza annak, hogy a szülőktől tanuljanak, a fiatalok 90%-a is egyetért az utóbbi állítással.

A válaszok alapján az a kép rajzolódik ki, hogy mindkét generáció nagyon fontosnak tartja tanító szerepet, a segítséget mindkét irányban, úgy, hogy közben a fiatalok maguk alakíthassák az életüket, és a szülők, nagyszülők ne szóljanak abba bele –érdekes módon utóbbi állítással teljes mértékben inkább az idősebbek értenek egyet, bár „nagymértékben” a fiatalok gondolják így, látszik az igény az életpaszthalatok átvételére, segítségre. Az idősek tisztelete mindkét generáció számára nagyon fontos.

Összességében látható, hogy habár nem biztos, hogy a mindennapi életben ez minden esetben észrevehető, az idősebb generáció tapasztalatai, tanácsai, segítsége a fiatalok számára a családi életükhöz elengedhetetlenül szükséges és igényt is tartanak rá.

Szülőkkel való kapcsolat és gyermekvállalás

Az idősek esetében szülőkkel való kapcsolatra vonatkozó kérdéssorból külön véve azokat, amelyek a szülő felé fordulást jelentik (pl. „A szülőkkel való gyakori találkozások hasznosak egy fiatal pár számára”) és azokat, amelyek az elfordulásra utalnak (pl. : „A szülők ne szóljanak bele a fiatalok életébe”) összefüggést találtunk a szülők felé fordulás és a gyermekvállalás közt. Azok a személyek, akik azonosulni tudtak a szülők felé fordulás állításaival, a minta 82%-át tették ki, és körükben a 3 vagy több gyermekes válaszadók aránya háromszorosa azokénál, akik kevésbé értenek egyet a szülők felé fordulással.

	Gyermekszám							
	1 gyermek		2 gyermek		3 vagy több gyermek		Összesen	
Szülők felé fordulás	száma (db)	aránya (%)	száma (db)	aránya (%)	száma (db)	aránya (%)	száma (db)	aránya (%)
kevésbé ért egyet	19	24,7%	52	67,5%	6	7,8%	77	100,0%
egyet ért	82	23,4%	188	53,6%	81	23,1%	351	100,0%
Összesen	101	23,6%	240	56,1%	87	20,3%	428	100,0%

11. táblázat Generációk bemutatása - szülőkkel való kapcsolat és gyermekvállalás

Házassággal, gyermekvállalással kapcsolatos attitűdök

<i>Mennyire tartja fontosnak a gyermekvállaláshoz?</i> <i>Átlagértékek (ahol 1 a legkevésbé fontosat jelenti, 5 a leginkább fontosat).</i>				
	Fiatalok		Idősek	
Testi-lelki érettség, egészség	1	4,78	1	4,88
Biztos munkahely	2	4,67	2	4,87
Szerelem	5	4,59	3	4,83
Házasság, stabil párkapcsolat	6	4,56	4	4,75
Megfelelő lakásviszonyok	3	4,64	5	4,74
Szülői feladatok megosztása	7	4,55	6	4,70
Megfelelő anyagi feltételek	4	4,64	7	4,61
Állami támogatás (pl. családi adókedvezmény, GYES, GYED, bölcsőde)	10	3,81	8	4,58

Családbarát környezet	8	4,51	9	4,54
Tanulmányok befejezése	9	3,94	10	4,40
Külső segítség (nagyözöló babysitter)	12	3,56	11	4,16
Autó	11	3,67	12	3,31

12. táblázat Generációk bemutatása - gyermekvállalás feltételei

Rákérdeztünk különböző szempontokra, melyiket tartják a legfontosabbnak a gyermekvállaláshoz, feltüntetve a táblázatban a fontossági sorrendet is a két korosztályban. Habár az alapvető sorrend kicsit változott, azért egy kis átrendeződés tetten érhető. Az első két helyezett – testi-lelki érettség és egészség valamint a biztos munkahely – az élen maradt, a kapott pontszám kissé alacsonyabb lett a fiatalok közt. Míg az idősebbek a szerelmet a harmadik helyre sorolták, a fiataloknál az csupán az ötödik lett, felcserélve helyét a megfelelő lakásviszonyokkal. A házasság, stabil párokapsolat a fiataloknál csupán a hatodik lett, mutatva a házasság szerepének gyengülését.

A lista vége sem változott jelentősen, habár a kapott pontszámok alapján a tanulmányok befejezése és a külső segítség kevésbé fontos a fiatalok számára. Előző azért érdekes, mert a gyermekvállalás kitolódásának oka éppen a tanulmányok elhúzóda.

Ön fontosnak tartja-e, hogy ha valaki gyermeket vállal, házasságot kössön?	Idősek %			Fiatalok %		
	Mind	Férfi	Nő	Mind	Férfi	Nő
igen, már a gyermek születése előtt	58,1	61,7	55,5	45,9	42,7	49,2
igen, ha már megszületett a gyermek	5,1	5,4	5,0	4,2	5,9	2,5
nem	33,0	30,1	35,1	43,3	46,5	39,9
nem tudja/nem válaszol	3,7	2,8	4,4	6,6	4,9	8,3

13. táblázat Generációk bemutatása - házasságekötés fontossága

A házasság fontosságára a gyermekvállalással kapcsolatban rákérdezve szintén tetten érhető a szemlélet változása. Az idősebbeknek egyharmada nem gondolja feltétlenül szükségesnek a házasságot, míg a fiatalok esetében már 43,3 százalék. Mindkét generáció esetében a nők gondolják inkább úgy, hogy a házasság fontos számukra, ha gyermeket vállálnak.

Nagyözölók, kapcsolat

	Válaszadók száma (fő)	Válaszadók aránya csoporton belül (%)
Élnek-e a nagyszülei		
igen, minimum egyik	401	84,3
nem	75	15,7
Milyen gyakran találkozik nagyszüleivel?		
naponta	60	15,1
hetente	159	40,3
havonta	120	30,3
ritkán	57	14,3
Mit gondol, elegendő időt tölt a nagyszüleivel?		
egyáltalán nem	72	18,0
2	71	17,7
3	122	30,3
4	75	18,8
teljes mértékben	61	15,2

14. táblázat Generációk bemutatása - kapcsolat nagyszülőkkel

A fiatal válaszadók 84,3%-ának él legalább az egyik nagyszülője. A találkozások gyakorisága elég nagy, legalább hetente 55,4%-uk találkozik velük, és majdnem egyharmad is legalább havonta, mindössze 14,3% számol be ritka találkozásokról. Azonban csaknem egyharmad kevésnek érzi az együtt töltött időt, illetve majdnem ugyanennyi a bizonytalan, látható, a fiatalok szívesebben találkoznának többször, mint amennyire lehetőségük van – az igény az idősek részéről érkező szeretetre, tanácsokra ezekből a válaszokból is látható.

Találkozás gyakorisága és az eltöltött idő mennyiségének megítélése				
Találkozás gyakorisága	Elegendő időt tölt nagyszüleivel?			
	Nem	Nem tudja eldönteni	Igen	Összesen
naponta	12%	13%	75%	100%
hetente	15%	39%	46%	100%
2 hetente	30%	46%	24%	100%
havonta	44%	37%	19%	100%
2-3 havonta	62%	21%	17%	100%
ritkábban	67%	16%	18%	100%

15. táblázat Generációk bemutatása - nagyszülőkkel való találkozás és velük töltött idő megítélése

Amennyiben a találkozás gyakoriságát összevetjük azzal, meg vannak-e elégedve az együtt eltöltött idővel, úgy látszik a heti legalább egy találkozás lehet az az időtartam, ami a leginkább

megfelelő lehet – természetesen ezt az egyéni szükségletek, lehetőségek jelentős mértékben felülírhatják.

Gyermekvállalási terveket befolyásoló tényezők

Házasság, szülői háttér és gyermekvállalás

Kutatásunk fő kérdése volt, hogy a generációk közti kapcsolatok hogyan, mennyiben befolyásolják a gyermekvállalást. Ennek érdekében megnéztük, melyek azok a tényezők, amelyek a gyermek tervezésével vagy a tervezett gyermekszámmal összefüggnek.

Az alaphipotézis, miszerint az intergenerációs kapcsolatok nagymértékben meghatározzák a gyermekvállalást, csak korlátozottan, néhány kérdésben igazolódott be, emellett a fiatalok házasodással kapcsolatos attitűdjei esetén találtunk összefüggést.

Tervez-e házasságot	Tervez-e gyermeket		Összesen
	Nem tervez	Tervez	
Nem	64,2	35,8	100
Igen	2,9	97,1	100
Összesen	20,2	79,8	100

16. táblázat Generációk bemutatása - gyermekvállalás tervezése házasságkötés tervezése szerint

A házasságkötési szándék és a gyermekvállalás tervezése között egyértelmű összefüggés mutatható ki. Míg a házasságot nem tervezők esetében csak 35,8% tervez gyermeket, addig a házasságot tervezők körében 97,1%, tehát majdnem mind. Ez az összefüggés egyértelműen mutatja, hogy a házasság és a gyerekvállalás többségében még mindig összetartozik, habár az ebből a kutatásból nem dönthető el, vajon a házasság tervezése és a gyerekvállalás azonos attitűdökből, világképből következik, vagy a gyerekvállalás terve mellé – mint biztonságot növelő tényező – kapcsolódik a házasságkötés szándéka.

Mivel a házasságkötés összekapcsolható a gyermekvállalással, megnéztük, milyen tényezők állnak kapcsolatban a házasságkötési szándékkal.

Együttélnek a szülei?	Tervez a jövőben házasságot kötni?			
	igen	százalék	nem	százalék
igen	182	71,1%	74	28,9%

nem, mert elváltak	76	69,1%	34	30,9%
nem, mert már meghalt/meghaltak	23	76,7%	7	23,3%
Összesen	281	71,0%	115	29,0%

17. táblázat Generációk bemutatása - házasság tervezése szülők együttélése szerint

Annak ellenére, hogy a válás a házasság esetében negatív mintát jelent, a szülők válása nem jelent különbséget a házassági szándék tekintetében. Akik már elvesztették a szüleiket, ők inkább tervezik a házasságot, de a kis elemszám miatt ez a különbség nem meghatározó.

Nagyszülők és gyermekvállalás

<i>Nagyszülők jelenléte és gyermekvállalási tervek</i>		
	Él jelenleg minimum egy nagyszülője?	
	igen	nem
Tervez Ön a jövőben gyermeket vállalni?		
igen	75,3%	68,0%
nem	15,7%	26,7%
Összes	100%	100%

18. táblázat Generációk bemutatása - nagyszülők megléte és gyermekvállalás összefüggése

A nagyszülőkkel való kapcsolat kevés esetben mutatott összefüggést a gyermekvállalási tervekkel. A nagyszülők megléte, így részvételük a fiatalok életében összekapcsolódik azzal, hogy terveznek-e gyermeket. Akinek legalább egy nagyszülője él, azok nagyobb arányban terveznek gyermeket vállalni, mint azok, akiknek már meghaltak.

<i>Hogyan jellemezné a nagyszülőjével vagy nagyszüleiével való kapcsolatát?</i>	
Nagyszülőkkel való viszony	Gyermeket tervezők aránya
Nagyon rossz, elég rossz, vagy legfeljebb közepes minőségű	67%
Elég jó.	83%
Nagyon jó.	78%
Átlag	76%

19. táblázat Generációk bemutatása - nagyszülőkkel való és viszony és gyermekvállalás összefüggése

A nagyszülőkkel való viszony az összes fiatal közt nem mutat összefüggést a tervekkel, azonban éppen a gyermekvállaláshoz legközelebb eső, 24-25 éves korosztályban igen. Legkisebb arányban azok tervezik, akiknek a viszonya rossz, legfeljebb közepes minőségű, legtöbben pedig azok, akik elég jónak ítélik kapcsolatukat. Kicsit kevesebben, de még jóval az átlag fölött terveznek gyereket azok, akinek nagyon jó a kapcsolatuk a nagyszüleiükkel.

Mennyire ért egyet azzal, hogy elősegíti a gyermekvállalást, ha a nagyszülőkre rábízzák az unokák?	Gyermeket tervezők aránya
Egyáltalán nem vagy kevéssé	62%
Nagyrészt	74%
Teljes mértékben	79%
Átlag	74%

20. táblázat Generációk bemutatása - nagyszülők segítsége és gyermekvállalás összefüggése

A gyerekek tervezésével az is összefügg, mennyire tartják fontosnak az elérhető, a gyerekeknélbe bevonható nagyszülőket a megkérdezettek. Minél inkább egyetértenek azzal, hogy a nagyszülők segítsége támogató, szükséges, annál inkább tervezik a gyermekeket.

Családi élet értékelése

A családdal, szülőséggel, gyermekneveléssel kapcsolatos érzések, tapasztalatok értékelésére feltettük ugyanazt a kérdést, kicsit másképpen fogalmazva a két korosztálynak. Az idősebbektől megkérdeztük, mit változtatnának, ha újrakezdenének az életüket, a fiataloktól azt kérdeztük, szülőként mit csinálna máshogy, mint az ő szülei. A táblázatból kihagytuk a „nem tudom” válaszokat.

	Egyetértés mértéke	Ha szülő lennék... (%)	Ha újra kezdeném... (%)
...több időt töltenék a családommal.	Nem vagy alig	24	25
	Többé-kevésbé	31	10
	Eléggé, nagyon	45	65
...több időt szánnék saját magamra.	Nem vagy alig	27	33
	Többé-kevésbé	36	20
	Eléggé, nagyon	37	47
...több dicséretet adnék a gyermeke(i)mnek.	Nem vagy alig	27	32
	Többé-kevésbé	25	12
	Eléggé, nagyon	48	46
...szigorúbban nevelném a gyermeke(i)met.	Nem vagy alig	55	71
	Többé-kevésbé	32	11
	Eléggé, nagyon	13	18
...lazábban nevelném a gyermeke(i)met.	Nem vagy alig	41	69
	Többé-kevésbé	30	10
	Eléggé, nagyon	29	21
...több gyermeket vállalnék, mint a szüleim.	Nem vagy alig	56	61
	Többé-kevésbé	16	6
	Eléggé, nagyon	28	33
...kevesebb gyermeket vállalnék, mint a szüleim.	Nem vagy alig	52	85
	Többé-kevésbé	19	3
	Eléggé, nagyon	29	12

21. táblázat Generációk bemutatása - családi élet, tapasztalatok értékelése

Amint látható, a fiatalok és az idősek egyaránt nagyobb arányban kevesellték a családi életben való részvételüket, mint amennyien sokallták azt. Azonban az időseknél jóval nagyobb arányban hiányzott a több családi élet és kötetlek – kétharmaduknak – mint amilyen arányban a fiataloknak.

Mind a saját életükben jellemzőnél szigorúbb, mind az engedékenyebb nevelési stílust elvetette a többség az időseknél és a fiataloknál is. A leginkább elfogadott tehát az volt, hogy „úgy a legjobb, ahogyan engem neveltek a szüleim, illetve, ahogyan én neveltem a gyermekeimet”. A fiatalok ugyanakkor némileg nagyobb arányban hajlottak a laza, és kevésbé szigorú mentalitás felé, mint az idősek. Ugyanakkor érdekes és figyelemre méltó, hogy az idősek és a fiatalok egyaránt többségükben arra hajlottak, hogy többet kellene dicsérni a gyermekeket.

A nevelési stílushoz hasonlóan a gyermekvállalási magatartás terén is a „minden úgy a legjobb, ahogy volt” a jellemző felfogás – ugyanis mind a szüleikénél több, mind az annál kevesebb gyermek vállalását elvetette a többség a fiatalok és az idősek esetében is. Ugyanakkor figyelemre méltó az, hogy míg az idősek egyharmada több gyermeket vállalna, ha még egyszer tehetné, és csak egynolcaduk kevesebbet, addig a fiataloknál egyenlő, 30% körüli arányban oszlottak meg azok, akik hajlanak a szüleikénél több vagy kevesebb gyermekekre.

Felhasznált szakirodalom

- Ádám Sz. - Susánszky A. - Győrffy Zs. - Dukay-Szabó Sz. (2013). A családtervezési stratégiák, családdal kapcsolatos értékek és attitűdök a fiatalok körében, In Susánszky É. – Szántó Zs. *Magyar lelkiállapot 2013*, Semmelweis Kiadó, 213-226.
- Albert F. (2016). Az idősek kapcsolathálózati jellegzetességei. In *Demográfia*, 59. Évf. 2 – 3. Szám, 173 – 200.
- Ádámné Dunai I, Gábrics Á (szerk.). *Nők és férfiak Magyarországon, 2007*. Budapest, Központi Statisztikai Hivatal – Szociális és Munkaügyi Minisztérium, 2008.
- Bernardi, L. (2013). From mothers to daughters: Intergenerational transmission of fertility norms. In: Annde Lise Ellingsaeter – An – Magritt Jensen – Merete Lie (szerk.). *The Social Meaning of Children and Fertility Change in Europe*. Routledge, 153-169.
- Dukay-Szabó Sz. - Ádám Sz. - Susánszky A. - Győrffy Zs. (2013). Gyermekvállalás a fiatal felnőttek körében: vágyak kontra tények, In Susánszky É. – Szántó Zs. *Magyar lelkiállapot 2013*, Semmelweis Kiadó, Budapest, 227-244.
- Engler Á. (2018). Párkapcsolati elköteleződés és családalapítási szándékok, In Engler Á. (szerk.). *Család és karrier. Egyetemi hallgatók jövőtervei*. Felsőoktatási Kutató és Fejlesztő központ, 12-37.
- Gyarmati A. (2015). Nagyszülők és unokák. A nagyszülőktől az unokák felé irányuló gondozási transzferek jellege és változása. Budapesti Corvinus Egyetem Szociológiai Doktori Iskola, Ph.D értekezés, Budapest, 119.o.
- Győrffy Zs. – Susánszky A. – Ádám Sz.– Dukay-Szabó Sz. (2013). A 35 év alatti felnőtt fiatalok párkapcsolati szokásai. Hogyan látják a férfiak, és hogyan a nők?, In Susánszky É. – Szántó Zs. *Magyar lelkiállapot 2013*, Semmelweis Kiadó, 199-212.
- Harcza I. (2013). Helyzetkép a főbb társadalmi folyamatokról. *Statisztikai Szemle*. 91. évf. 1. sz., 5–30.
- Harcza I. (2014). Családi kohézió. A szülők és a gyermekek társas együttléte a mindennapok világában. A gyermekes családokban élők időfelhasználása. Műhelytanulmányok, Központi Statisztikai Hivatal. Budapest.
- Kapitány B. – Spéder Zs. (2018). Gyermekvállalás. In Monostori J. – Spéder Zs. (szerk.). *Demográfiai portré 2018*. KSH NKI, Budapest, 47-64.
- Király G. – Paksi V. – Luksander A. (2014). A gyermekvállalás időzítésével kapcsolatos lakossági attitűdök egyes bizonytalanági tényezők tükrében. In *Szociológiai Szemle*, 24(3): 84-112.
- Koplányi E. (2018). Nesze nekem anyaság! – Az anyasági hátrány Magyarországon, In Nagy B. – Géring Zs. – Király G. (szerk.). *Dilemmák és stratégiák a család és a munka összehangolásában*, L'Harmattan Kiadó, Budapest, 305.o.
- Molnár É. (2016). Családalapítás egy elszegényedett zsákfaluban, In Berger V. (szerk.). *Útközben: Az I. Demográfia és Szociológia Doktorandusz Konferencia anyagai*. PTE BTK Demográfia és Szociológia Doktori Iskola, Pécs 41-49.
- Nagy B. – Paksi V. (2014). A munka és a magánélet összehangolásának kérdései a magasan képzett nők körében, In Spéder Zs. (szerk.). *A család vonzásában: Tanulmányok Pongrácz Tiborné tiszteletére*. KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, Budapest, 159 – 175.
- Schleutker, E. (2014). Determinants of Childbearing: A Review of the Literature. *Zeitschrift Für Soziologie*, 43(3), 192-211.

- Sonja Hilbrand, David A. Coall, Denis Gerstorf, Ralph Hertwig (2016). Caregiving within and beyond the family is associated with lower mortality for the caregiver: A prospective study. (Forrás: [https://www.ehbonline.org/article/S1090-5138\(16\)30072-1/fulltext](https://www.ehbonline.org/article/S1090-5138(16)30072-1/fulltext))
- Sztretykó Gy. (2002). Válságban van-e a jelenlegi családmodell? In Sztretykó Gy. (szerk.). *Globalizáció és család. A családszociológia új kihívásai*. Comenius Bt., Pécs, 39.o.
- Pongrácz T. (2007). A gyermekvállalás, gyermektelenség és a gyermek értéke közötti kapcsolat az európai régió országaiban. In *Demográfia 2007/2-3*.

A családok biztos alapja a generációk közötti jó kapcsolat

KINCS

| KOPP MÁRIA INTÉZET
A NÉPESEDÉSÉRT
| ÉS A CSALÁDOKÉRT

Házasságot tervez

59,5%

Gyermeket tervez

74,1%

Összekapcsolódik
a házasság fontossága
és a gyermekvállalás

63,2%

95,5%-nak
van gyermeke

500 fő
fiatal

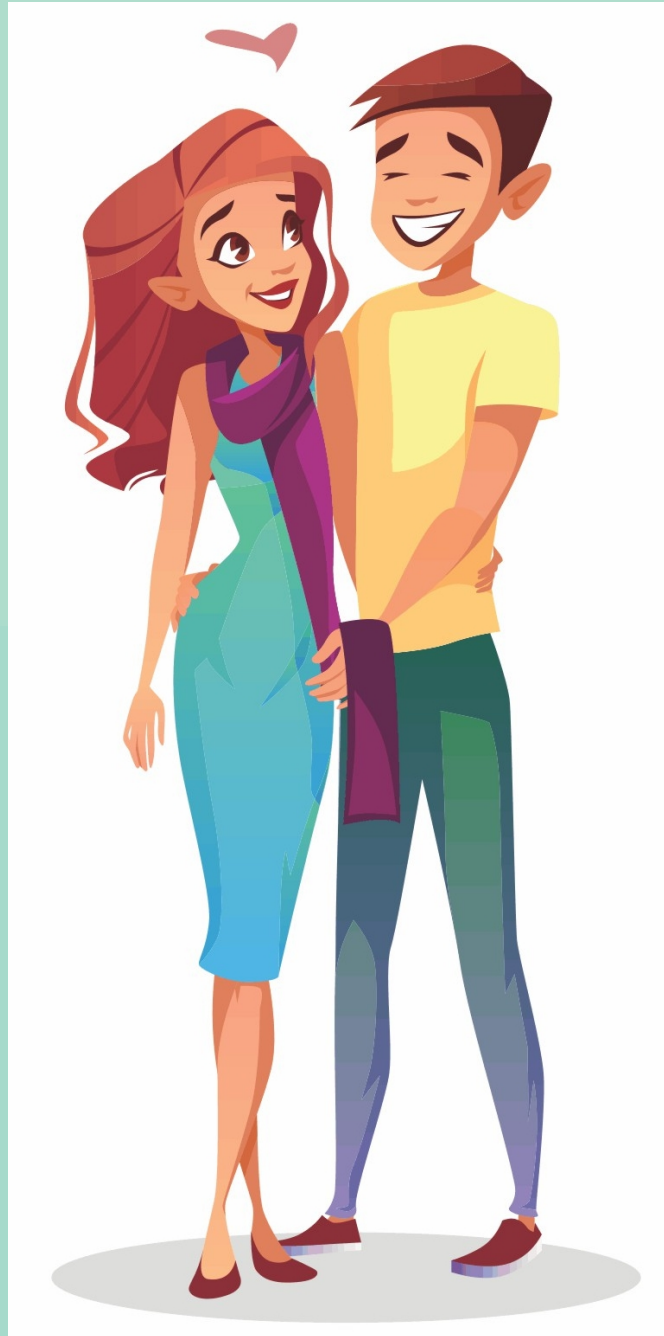
18-25
évesek

500 fő
idős

65 év felettek

97,1%

Több gyermeket szeretne/szeretett volna

44 %

39 %

Mi kell a gyermekvállaláshoz?

szülői feladatok
megosztása

lakás

testi-lelki
egészség

szerelem

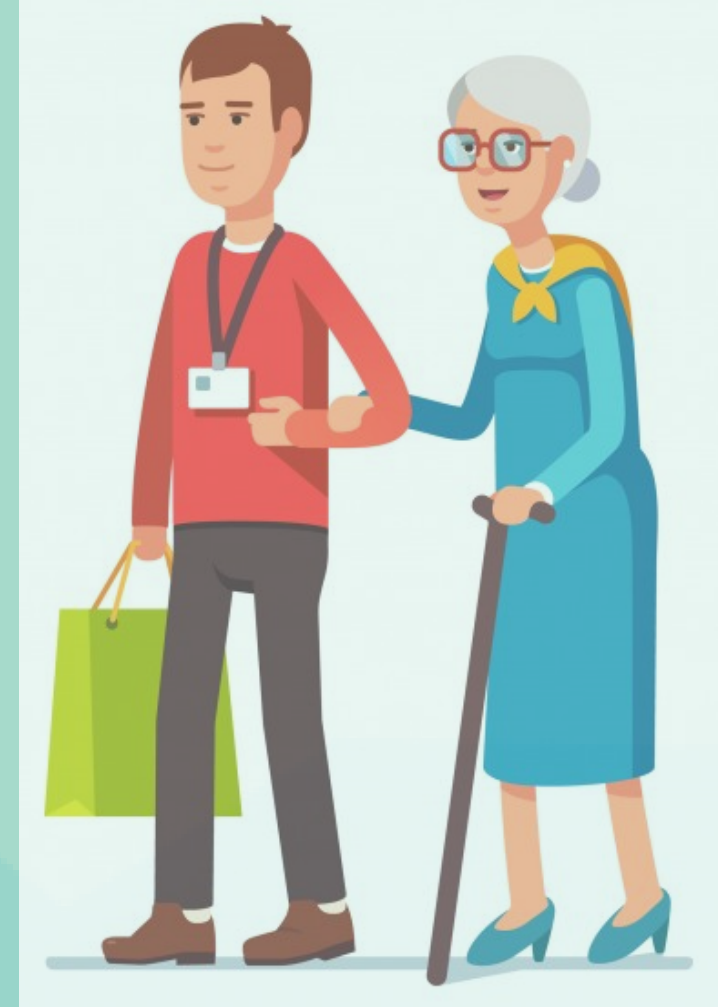
házasság

biztos munkahely

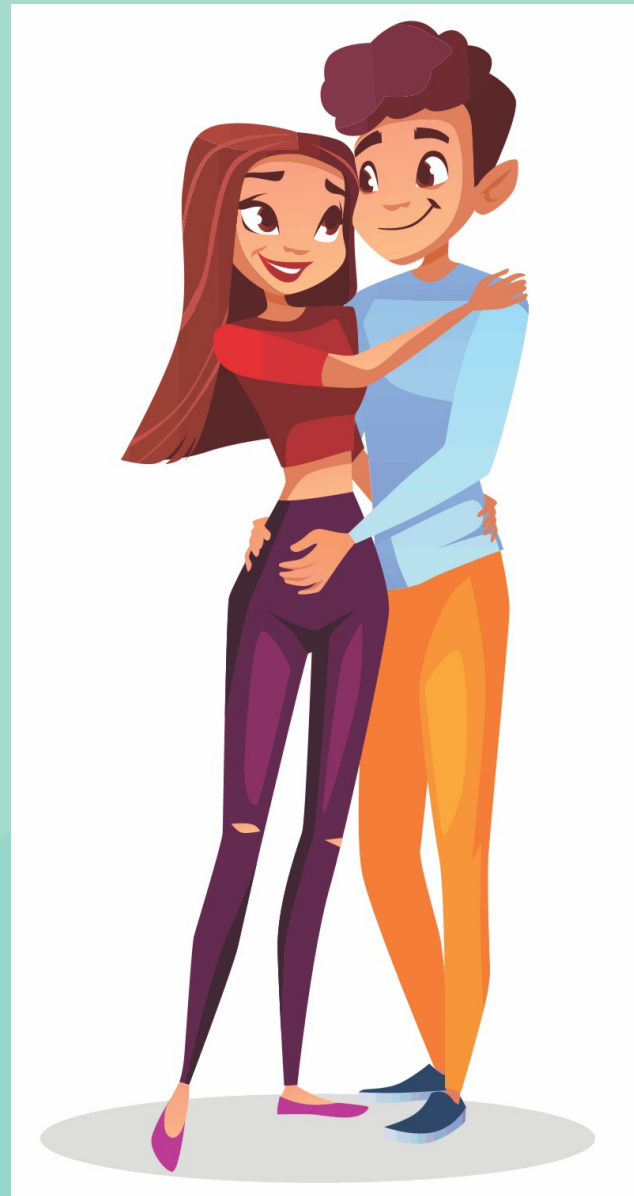

Segítségnyújtás fontossága

88%

93%

Szülőkkel töltött idő fontossága

71%

89%

72%.....**tisztelet**.....74%

74 %

Gondoskodás
idős szülőkről

80 %

18- 25
évesek

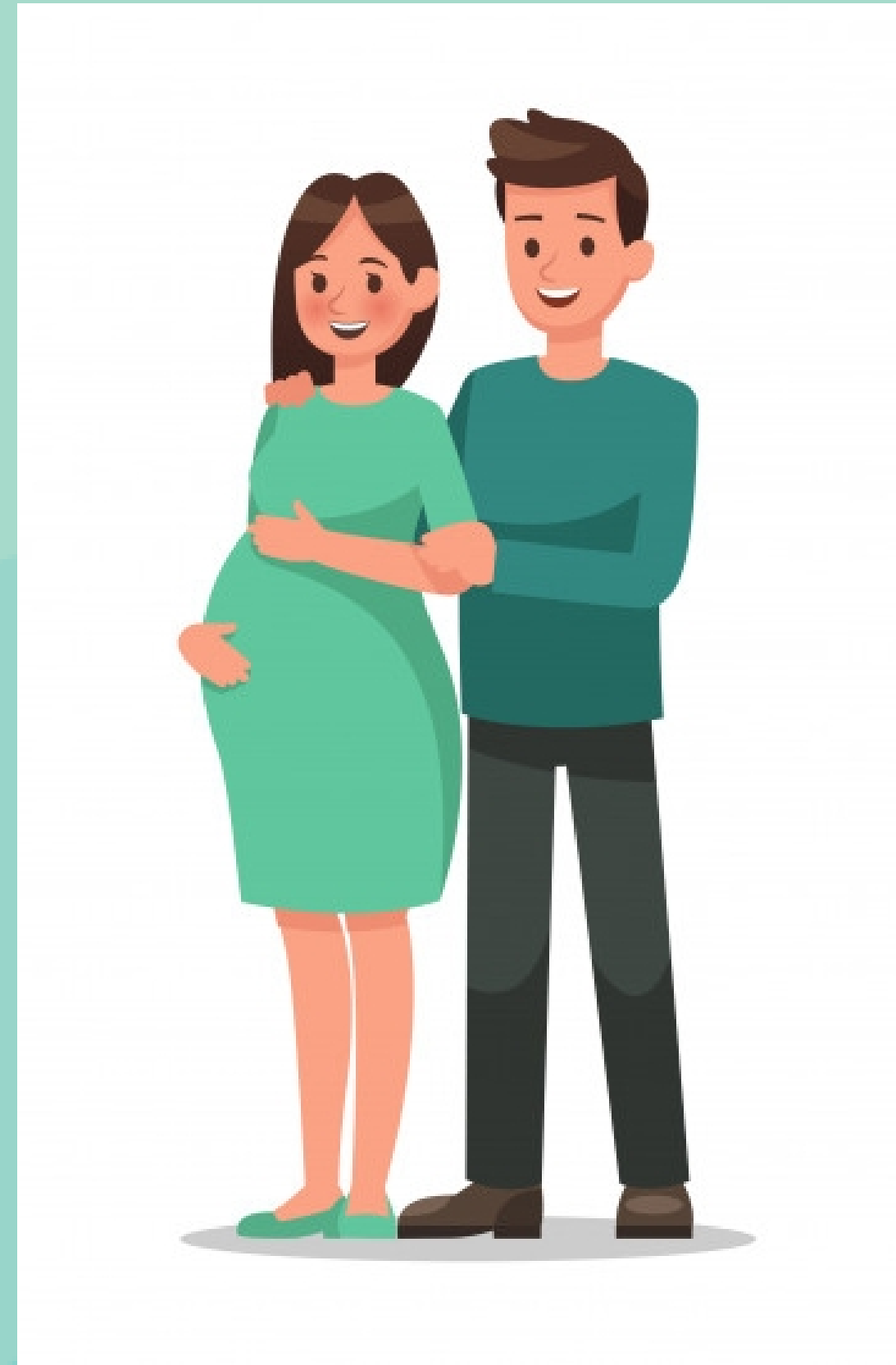
88 %

65 év
felettek

Az idős generációk segítsége pozitívan hat a gyermekvállalásra

A nagyszülők léte növeli a gyermekvállalási kedvet

Azok körében, akik jó
kapcsolatot áptak a szülőkkel
3-szor nagyobb a
nagycsaládosok aránya

....

....

.....

A nagyszülőkkel való jó kapcsolat összefügg a gyermekvállalási szándékkal

66%

Több időt töltene a nagyszülőkkel

KINCS

| KOPP MÁRIA INTÉZET
| A NÉPESEDÉSÉRT
| ÉS A CSALÁDOKÉRT